

การยุทธด้วยวิธีรุกในวรรณกรรมสามก๊ก: ศึกษาครั้งแรกของขงเบ้งที่ทุ่งพกบ้อง

Offensive Strategies in Romance of the Three Kingdoms: Zhuge Liang's First Battle at Bowang

บุษดี อรศิริวรรณ

Bussadee Onsiriwan

อาจารย์กองวิชาอักษรศาสตร์ กองวิชาอักษรศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ตำบลพรหมณี อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26001

Lecturer in Department of Languages, Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy,

Prommanee, Muang, Nakhonnayok, Thailand 26001

E-mail: bussadee@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุกในวรรณกรรมสามก๊ก 2) เพื่อนำสถานการณ์ในวรรณกรรมสามก๊กมาเป็นตัวอย่างการใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุก 3) เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจหลักการยุทธด้วยวิธีรุกและวรรณกรรมสามก๊กมากยิ่งขึ้น โดยศึกษาวิเคราะห์จากวรรณกรรมสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เปรียบเทียบกับหลักการยุทธด้วยวิธีรุกในเอกสารการสอนวิชาหลักพื้นฐานการรบของทหารราบและทหารม้า (MS 1002) ของกองวิชาเหล่ากำลังรบ ส่วนวิชาทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การทำสงครามในศึกครั้งแรกของขงเบ้งที่ทุ่งพกบ้องนั้นมีการใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุกที่สอดคล้องกับหลักการยุทธในปัจจุบัน อันได้แก่ 1) ให้ได้เปรียบและการดำรงการเกาะ 2) คลี่คลายสถานการณ์ 3) ขยายผลเมื่อทราบจุดอ่อนของข้าศึก 4) ยึดและควบคุมภูมิประเทศสำคัญ 5) ครอบครองความเป็นฝ่ายริเริ่ม 6) ลดความสามารถในการตอบโต้ของข้าศึก 7) การรุกคืบหน้าด้วยการยิงและการดำเนินกลยุทธ 8) ดำรงความหนุนเนื่องในการเข้าตี 9) รวมอำนาจกำลังรบที่เหนือกว่าตนตำบลและเวลาที่จะทำการรบแตกหัก 10) ขยายผลแห่งความสำเร็จ 11) จัดการระวังป้องกันและความมั่นคงแก่หน่วย การวางแผนที่สอดคล้องกับหลักการยุทธด้วยวิธีรุกของขงเบ้งทำให้ฝ่ายของขงเบ้งชนะศึกในครั้งนี้ และแสดงให้เห็นว่าการยุทธในสามก๊กนั้นมีวิธีคิดที่สอดคล้องกับหลักการอันเป็นสากล การอ่านวรรณกรรมสามก๊กจึงทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจหลักการยุทธด้วยวิธีรุกได้ดียิ่งขึ้น และเข้าใจวรรณกรรมสามก๊กมากยิ่งขึ้นอีกด้วย สามก๊กจึงเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าทั้งในด้านวรรณศิลป์และคุณค่าในฐานะตำราพิชัยสงครามที่อุดมด้วยความคิดและยุทธวิธีในการรบ

คำสำคัญ: สามก๊ก, หลักการยุทธด้วยวิธีรุก, หลักการรบ, การรุก

Abstract

The objective of this research is to (1) study and analyze the principles of battlefield offensives in the context of the *Romance of the Three Kingdoms*; (2) discover ways to adapt situations found in the *Romance of the Three Kingdoms* to real life offensive strategies; (3) increase readers' understanding of the principles behind offensives and the *Romance of the Three Kingdoms* as a whole. The study will utilise the Thai edition of the *Romance of the Three Kingdoms*, as translated by Chao Phraya PhraKhlang (Hon) and will compare the strategies found to the tactics expounded in the Basic Tactical Manual for the Infantry and Cavalry (MS 1002), published by the Military Sciences Department of Chulachomklao Royal Military Academy. The researcher found that Zhuge Liang's first battle at Bowang used strategies that are consistent with present-day principles, namely: (1) gaining and maintaining battlefield advantage; (2) provide relief; (3) exploit the enemy's discovered weaknesses; (4) takeover and maintain control of strategic geographical points; (5) maintain the initiative; (6) reduce the enemy's ability to mount a counter-offensive; (7) use long-range barrages to facilitate infantry charges and other tactical maneuvers; (8) reinforce offensives; (9) channel a superior number of troops to a precise location and time for the decisive engagement; (10) build on success; and (11) take precautions and ensure security for troops. Zhuge Liang's harmonious planning and strategy, which is consistent with accepted modern day methods, led to victory in this battle. Thus, through study of the *Romance of the Three Kingdoms*, readers would be able to increase their understanding of offensive strategies, as well as literature. The *Romance of the Three Kingdoms* can therefore be said to be a valuable resource, both in terms of literature, as well as a text for battle tactics and strategies.

Keywords: *romance of the three kingdoms, offensive strategy, battlefield strategy, aggressive*

1. บทนำ

นับตั้งแต่ได้รับ พระมหากรุณาธิคุณจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทาน กำนัดโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2430 เป็นต้นมา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสถาบันหนึ่งเดียวของชาติที่สร้างผู้นำทหารให้แก่กองทัพบก ตลอดระยะเวลาอันยาวนานนับตั้งแต่ได้รับพระราชทาน กำนัด โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความภาคภูมิใจในความ เป็นสถาบันเก่าแก่และทรงเกียรติ ได้ให้การศึกษาคู่มืออบรมหล่อหลอมให้นักเรียนนายร้อยมีความพร้อมทั้ง

ร่างกายและสติปัญญา เป็นนายทหารสัญญาบัตรระดับ ผู้นำของกองทัพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อ สังคมและประเทศชาติ

การศึกษาของนักเรียนนายร้อยตามหลักสูตร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จึงมีลักษณะพิเศษ แตกต่างไปจากการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั่วไป คือ มีทั้งการศึกษา การฝึก การอบรม การปลูกฝัง อุดมการณ์ ค่านิยม และลักษณะนิสัย โดยการจัด หลักสูตรการศึกษามือถือประกอบ 3 ส่วนเชื่อมโยงกัน ได้แก่ ด้านวิชาการต่างๆ ด้านการพัฒนาคุณลักษณะ ผู้นำ และด้านการทหาร ซึ่งการจัดการศึกษาของ โรงเรียนนายร้อยมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบได้แก่ ส่วนการศึกษา กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์

และส่วนวิชาการ ทั้ง 3 หน่วยงานจะทำหน้าที่ให้การศึกษา การฝึก และการหล่อหลอมให้นักเรียนนายร้อยมีคุณลักษณะของนายทหารสัญญาบัตร

ในด้านการทหารนั้น นักเรียนนายร้อยจะได้เรียนวิชายุทธวิธีทหารราบระดับหมู่ ซึ่งจะเป็นการเรียนและการฝึกทำการรบ โดยใช้หลักการรบด้วยวิธีรุก หลักการรบด้วยวิธีรับ และหลักการร่นถอย อันเป็นหลักพื้นฐานการรบของทหารราบและทหารม้า

การรุกถือเป็นการรบขั้นแตกหักของสงคราม ซึ่งเป็นวิธีการสุดท้ายของผู้บังคับบัญชาในการบังคับให้เข้าศึกษาปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของตน แม้ว่าข้อพิจารณาทางยุทธศาสตร์ ยุทธการ หรือยุทธวิธีอาจจะต้องให้ทำการตั้งรับ แต่การเอาชนะกำลังข้าศึกในทุกระดับจำเป็นต้องใช้การรุกไม่ช้าก็เร็ว แม้แต่การตั้งรับเอง การที่จะให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งความริเริ่มก็ต้องการการปฏิบัติการรุก ยิ่งการรบมีความผันแปรมากขึ้นเท่าใด การยุทธด้วยวิธีรุกยิ่งมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นเท่านั้น (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

การศึกษาเรื่องการยุทธด้วยวิธีรุกจึงมีความสำคัญสำหรับนายทหารเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนักเรียนนายร้อยซึ่งจะไปเป็นผู้นำของกองทัพบกในอนาคตนั้น จำเป็นจะต้องศึกษาหลักการยุทธด้วยวิธีรุกให้ถ่องแท้ ทั้งจากทฤษฎีการรบของตะวันตก และศึกษาตัวอย่างการรบจากประวัติศาสตร์

สำหรับการศึกษาวรรณกรรมเรื่องสามก๊กนั้น นักเรียนนายร้อยจะได้ศึกษาจากการเรียนวิชาภาษาไทย 2 ซึ่งจะเรียนเรื่องสามก๊กตอนโจโฉแตกทัพเรือ การนำวรรณกรรมเรื่องนี้มาให้นักเรียนนายร้อยได้ศึกษาก็เพราะเป็นวรรณกรรมเพราะสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ที่มีการแปลในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช นับเป็นตำราพิชัยสงครามฉบับหนึ่งของไทย (กองวิชาประวัติศาสตร์การสงคราม, 2557) อีกทั้งเรื่องสามก๊กยังเปี่ยมด้วยกลศึก กลอุบายในการรบ และเป็นเรื่องราวจาก

สถานการณ์จริงในประวัติศาสตร์ของประเทศจีน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาตัวอย่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมสามก๊กนั้นจะช่วยให้นักเรียนนายร้อยได้เข้าใจหลักการรบด้วยวิธีการรุกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังได้เห็นกลศึก กลอุบายอันแยบยลในการยุทธ อันจะทำให้การศึกษายุทธด้วยวิธีรุกนั้นได้ผลดียิ่งขึ้น พร้อมกับการเข้าใจวรรณกรรมเรื่องสามก๊กได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์การยุทธด้วยวิธีรุกในวรรณกรรมสามก๊ก เพื่อนำสถานการณ์ในวรรณกรรมสามก๊กมาเป็นตัวอย่างเรื่องการรบด้วยวิธีรุก เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการยุทธด้วยวิธีรุกมากขึ้น และรู้จักวรรณกรรมสามก๊กดียิ่งขึ้นอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุกในวรรณกรรมสามก๊ก

2.2 เพื่อนำสถานการณ์ในวรรณกรรมสามก๊กมาเป็นตัวอย่างการใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุก

2.3 เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจหลักการยุทธด้วยวิธีรุกและวรรณกรรมสามก๊กมากยิ่งขึ้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการยุทธด้วยวิธีรุกในวรรณกรรมสามก๊ก ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุก โดยนำสถานการณ์ในวรรณกรรมสามก๊กตอนศึกครั้งแรกของขงเบ้งที่ทุ่งพิก้องมาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นว่าสถานการณ์ในเรื่องสามก๊กตอนนี้ใช้หลักการยุทธด้วยวิธีการรุกอย่างไร และผลการรบเป็นเช่นไร โดยการศึกษาวิเคราะห์มีวิธีการดังนี้

3.1 รวบรวมข้อมูลได้แก่วรรณกรรมสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เอกสารงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องสามก๊กเอกสารประกอบการสอนวิชาหลักพื้นฐานการรบของทหารราบและทหารม้า (MS 1002) ของกองวิชา

เหล่ากำลังรบ ส่วนวิชาทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

3.2 ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุกจากวรรณกรรมสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตอนศึกครั้งแรกของขงเบ้งที่ทุ่งพิก้อง

3.3 สรุปและรายงานผลการวิจัย

4. นิยามศัพท์

หลักการรุก เป็น หลักการ สงคราม ที่ กองทัพไทยยึดถือเป็นหลักในปัจจุบัน ประกอบด้วย หลักการ 10 หลักการ ได้แก่ หลักความมุ่งหมาย หลักการรุก หลักการรวมกำลัง หลักการออมกำลัง หลักการดำเนินกลยุทธ์ หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา หลักการระวังป้องกันและรักษาความปลอดภัย หลักการจู่โจม หลักความง่าย และหลักการต่อสู้เบ็ดเสร็จ

หลักการรุก หมายถึง การชิงความริเริ่ม การรักษาความริเริ่ม และการขยายผลจากความริเริ่ม (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557) หลักการรุก หมายความว่า การปฏิบัติการรุก หรือการดำรงรักษาไว้ซึ่งความริเริ่ม จะเป็นหนทางที่มีประสิทธิภาพ และให้ผลแตกหักมากที่สุด ในการมุ่งไปสู่ที่หมายตามหลักความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สิ่งที่น่าสนใจใช้เป็นพื้นฐาน ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี ในบางครั้งอาจจะเป็นต้องปฏิบัติการตั้งรับ แต่ก็ควรเป็นสภาวะเพียงชั่วคราวเท่านั้น จนกว่าจะมีเครื่องมือที่จำเป็นที่จะกลับเข้าทำการรุกได้ และในการปฏิบัติการตั้งรับทุกครั้ง จะต้องมุ่งมั่นที่จะทำการรุกอยู่ด้วยเสมอ การตั้งรับต้องเป็นไป ในเชิงรุก ไม่ใช่เชิงรับ ดังนั้น การปฏิบัติการรุก ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามย่อมเป็นเครื่องมือของชาติหรือกำลังทหารในการให้ได้มาและครองความริเริ่ม ดำรงความมีเสรีในการปฏิบัติ และให้ประสบความสำเร็จ (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

จากคำนิยามของหลักการรุกจะเห็นว่าสิ่งสำคัญของการรุกคือการชิงความริเริ่ม รักษาและขยายผลจากความริเริ่ม ซึ่งในการรบนั้นทั้งสองฝ่ายจะต้องพยายามที่จะดำเนินกลยุทธ์ในเชิงรุก ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรุกราน หรือฝ่ายผู้ถูกรุกรานก็ตาม เพราะการยุทธด้วยวิธีรุกรานนั้นเป็นหลักการสำคัญของการทำสงครามให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น การยุทธด้วยวิธีรุก ในบทความนี้จึงหมายถึง การรบโดยใช้หลักการรุกในการชิงความริเริ่ม การรักษาความริเริ่ม และการขยายผลจากความริเริ่ม ผู้วิจัยจะมองจากการใช้ยุทธวิธีที่แต่ละฝ่ายใช้เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบในการรบเป็นสำคัญ โดยไม่คำนึงว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายยกกองทัพมารุกราน และฝ่ายใดเป็นผู้ถูกรุกราน เพราะตามหลักการรุกรานนั้นทั้งสองฝ่ายจะต้องแย่งชิงความริเริ่ม และพยายามปฏิบัติการรุกเพื่อให้เป็นฝ่ายได้เปรียบในการรบทั้งสิ้น

5. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การยุทธด้วยวิธีรุกเป็น การรบ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเอาชนะกำลังฝ่ายข้าศึก ควบคุมภูมิประเทศสำคัญ ให้ได้มาซึ่งทรัพยากรสนับสนุนการสงครามหรือขัดขวางมิให้ข้าศึกใช้ทรัพยากร ให้ได้ข่าวสาร ลวงข้าศึก ตรึงข้าศึกให้อยู่ในที่มั่นและขัดขวางการเข้าตีของข้าศึก หลักพื้นฐานของการรบด้วยวิธีรุกเป็นหลักความจริงที่ว่า ไป โดยมีเหตุผลและข้อพิสูจน์จากหลักการสงครามในการปฏิบัติการรบ ซึ่งหมายถึงหลักที่ว่า ไปที่ผู้บังคับหน่วยได้คิดและคิดแปลงให้เข้ากับหลักนิยมในปัจจุบัน หลักการจัดและหลักศิลปศาสตร์การสงครามข้อพิจารณาของการรบด้วยวิธีรับทางยุทธวิธีก็นำเอามาใช้ด้วยเพื่อให้บังเกิดประโยชน์ระหว่างการปฏิบัติการรบด้วยวิธีรุกหลักการยุทธด้วยวิธีรุก มีดังนี้

- ให้ได้เปรียบและการดำรงการเกาะ
- คลี่คลายสถานการณ์
- ขยายผลเมื่อทราบจุดอ่อนของข้าศึก

- ยึดและควบคุมภูมิประเทศสำคัญ
- ครองความเป็นฝ่ายริเริ่ม
- ลดความสามารถในการตอบโต้ของข้าศึก
- การรุกคืบหน้าด้วยการยิงและการดำเนินกลยุทธ์
- ดำรงความหนุนเนื่องในการเข้าตี
- รวมอำนาจกำลังรบที่เหนือกว่าตามตำบลและเวลาที่จะทำการรบแตกหัก
- ขยายผลแห่งความสำเร็จ
- จัดการระวังป้องกันและความมั่นคงแก่หน่วย (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์หลักการรบด้วยวิธีรุกในวรรณกรรมสามก๊ก โดยเลือกสถานการณ์ที่ขงเบ้งทำศึกครั้งแรกกับฝ่ายของโจโฉ ซึ่งศึกครั้งนี้เป็นศึกครั้งแรกของขงเบ้งหลังจากที่ได้เข้ามารับราชการกับเล่าปี่ เหตุผลที่เลือกสถานการณ์นี้มาวิเคราะห์เพราะศึกครั้งนี้เป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงสติปัญญาและการวางแผนอันชาญฉลาดของขงเบ้ง จนทำให้ขงเบ้งได้รับการยอมรับจากกวนอู เตียวหุย และจูล่ง อีกทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นของศึกใหญ่ที่ทำให้แผ่นดินแบ่งออกเป็นสามก๊กอีกด้วย

5.1 ศึกครั้งแรกของขงเบ้ง

เมื่อเล่าปี่ได้ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาแล้วก็ปฏิบัติกับขงเบ้งดังอาจารย์ ทำให้กวนอู เตียวหุยน้อยใจว่าขงเบ้งนี้อายุเพียงสิบเจ็ดปีอ่อนกว่าเล่าปี่ แล้วก็ยังไม่ได้ทำศึกให้ปรากฏปัญญามาก่อน แต่เล่าปี่กลับคำนับดังอาจารย์ วันหนึ่งขงเบ้งเห็นเล่าปี่นั่งถกหมวกเล่นอยู่ก็คิดว่าเล่าปี่ว่าเหตุใดจึงไม่คิดเรื่องการป้องกันรักษาตัว แล้วให้เล่าปี่เร่งคิดอ่านเกลี้ยกล่อมทหารให้มาเป็นพวก แล้วขงเบ้งทำหน้าที่ฝึกสอนทหารให้พร้อมรบศึก

ฝ่ายโจโฉนั้นคิดจะยกทัพไปตีหัวเมืองชายทะเล แสหัวตันเสนอให้ยกไปตีเล่าปี่ที่เมืองซินเอี้ย ก่อนแล้วจึงค่อยตีเมืองกังตั๋งของซุนกวน โจโฉจึงให้แสหัวตันเป็นแม่ทัพคุมทหารสิบหมื่นยกไปตีเมืองซินเอี้ยก่อนไปชีชีได้เดือนแสหัวตันว่าอย่าประมาท เพราะเล่า

ปี่ได้ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา เมื่อโจโฉถามว่าขงเบ้งผู้นี้เมื่อเทียบกับชีชีแล้วใครมีปัญญามากกว่ากัน ชีชีก็ว่าความคิดของตนนี้เหมือนหิ่งห้อย แต่ขงเบ้งนั้นเหมือนรัศมีพระจันทร์

เมื่อทราบข่าวแสหัวตันยกกองทัพมาจะตีเมืองซินเอี้ย เล่าปี่ก็ปรึกษาขงเบ้ง ขงเบ้งจึงว่ากองทัพโจโฉที่ยกมานี้คิดอ่านจะเอาชนะได้ แต่กวนอู เตียวหุยนั้นไม่ได้นับถือตน ขงเบ้งจึงขอกระษัตริย์เพื่อให้มีสิทธิ์ขาดในการบังคับบัญชา แล้วขงเบ้งสั่งการให้กวนอู เตียวหุยคุมทหารคนละพัน ให้กวนอูยกไปชุมนุมอยู่ ณ เขาอิสนัน ให้เตียวหุยไปตั้งชุมนุมอยู่ ณ ป่าอันหลิม “จึงสั่งว่าถ้าเห็นกองทัพแสหัวตันยกมาแล้ว ท่านจงสงบทหารไว้อย่าเพื่อยกออกตีก่อน ปล่อยให้กองทัพล่งเข้ามา ถ้าเห็นแสงเพลิงข้างทิศใต้เมื่อใด จึงให้ยกทหารออกตี กระหนาบตัดท้ายเผาเสบียงเสียให้จงได้ แล้วจึงแต่งให้กวนเบ้งกับเล่าสองสอนนายคุมทหารห้าร้อย มีคบเพลิงทุกตัวคน ให้ยกไปชุมนุมอยู่ ณ ชายทุ่งพกบ้องแล้วกำหนดว่า ถ้าเห็นแสหัวตันยกทหารมาถึงที่นั่นแล้ว เวลายามหนึ่งให้จุดเพลิงขึ้น จึงแต่งให้จูล่งคุมทหารยกไปเป็นกองหน้า แล้วสั่งว่าท่านจะรบกับแสหัวตันครั้งนี้อย่าเห็นแก่ชัยชนะเลย จงทำแพ้ออกเสียทีให้ไล่เลยเข้ามาเถิด แล้วขงเบ้งจึงกำชับว่า ซึ่งคำเราสั่งไปครั้งนี้ท่านทั้งปวงอย่าได้ละเมิด จงกระทำตามถ้อยคำเราทุกประการ แล้วให้เล่าปี่นั้นคุมทหารยกเป็น กองหนุนจูล่ง” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547) การสั่งการของขงเบ้งในครั้งนี้ แม้จะทำให้กวนอูและเตียวหุยไม่พอใจเพราะเห็นว่าขงเบ้งมิได้ออกไปรบด้วยตัวเอง แต่เมื่อขงเบ้งมีกระษัตริย์อนุญาตก็ไม่สามารถขัดคำสั่งได้

เมื่อทัพแสหัวตันยกมาถึงตำบลทุ่งพกบ้องก็เจอกับทัพของจูล่ง แสหัวตันเห็นกองทัพของจูล่งมีน้อยนิดก็หัวเราะเยาะว่าขงเบ้งแต่งกองทัพมาเหมือนหาปัญญาไม่ได้ แล้วก็เข้ารบกับจูล่ง จูล่งรบได้ห้าเพลงก็ถอยทัพหนี แสหัวตันก็ไล่ตาม อันโฮเห็นว่าน่าจะเป็นกลอุบายจึงรับห้ามแสหัวตันไม่ให้ตามไป แต่แสหัวตัน

ไม่เชื่อก็ได้ติดตามจูล่งไปอีก ก็ถูกทัพของเล่าปี่ที่ชุมนุมอยู่เข้าโจมตี แล้วทัพของเล่าปี่กับจูล่งสู้ได้ไม่นานก็เสร็จถอยหนีไปอีก

ฝ่ายกุมเสบียงของแฮหัวตุ้นเห็นว่ากองทัพแฮหัวตุ้นนั้นยกล่วงเข้าไปในแดนเมืองซินเอี๋ยในเวลากลางคืน หนทางไม่สะดวกเพราะต้องเดินฝ่าป่าแฉม หากข้าศึกออกมาจู่โจมจะตายเสียสิ้น จึงสั่งให้ลูกหาบทั้งปวงหยุดอยู่ แล้วไปบอกแฮหัวตุ้นว่า “ท่านยกพลทหารรับล่วงเมืองซินเอี๋ยเข้ามานี้เป็นเวลากลางคืน หนทางก็เดินยาก ข้างหนึ่งเป็นเขา ข้างหนึ่งเป็นป่าแฉม แม้ข้าศึกมาชุมนุมอยู่รอบจูล่งขึ้นก็จะเสียทั่วทั้งที ขอท่านหยุดกองทัพไว้ก่อน” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547) แฮหัวตุ้นได้ฟังก็ตกใจ จึงให้หยุดทหารไว้ ขณะนั้นเล่าฮอง กวนเป้งซึ่งชุมนุมทหารไว้สองข้างทางก็จู่โจมขึ้นพร้อมกัน กวนอูที่คุมทหารโอบหลังอยู่เห็นแสงเพลิงสว่างขึ้นด้วยกำลังลมพายุก็ยกทหารตีรุกเข้ามา จูล่งและเล่าปี่เห็นดังนั้นก็ยกทหารกลับเข้าตีกระหนาบ ทหารของแฮหัวตุ้นแตกตื่นเหยียบกันตายเป็นอลหม่าน แฮหัวตุ้นเห็นเสียทีก็ทิ้งทหารหนีฝ่าเพลิงออกไป กองทัพของแฮหัวตุ้นถูกทหารเล่าปี่ไล่ฆ่าฟัน ที่เหลือก็หนีตายกลับไปเมืองฮูได๋

เวลาเช้าขงเบ้งก็คุมทหารออกมาจับเล่าปี่ที่กลางทาง กวนอู เดียวหุย จูล่งเห็นว่าขงเบ้งมีสติปัญญาวางแผนศึกให้ชนะกองทัพแฮหัวตุ้นได้ก็เข้าคำนับขงเบ้ง ขงเบ้งจึงจัดเลี้ยงทหารทั้งปวงแล้วยกกลับเข้าเมืองซินเอี๋ย

5.2 หลักการยุทธด้วยวิธีรุก

5.2.1 ให้ได้เปรียบและการดำรงการเกาะ

“การปฏิบัติการรบจะได้ผลฝ่ายเราจะต้องทราบข่าวสารของข้าศึกลำดับความเร่งด่วนของผู้บังคับหน่วยประการแรกก็คือให้ได้เปรียบข้าศึกเมื่อมีการปะทะหน่วยลาดตระเวนหรือหน่วยระวังป้องกันเมื่อสามารถเกาะข้าศึกได้แล้วต้องพยายามเกาะต่อไปจะทำให้เราสามารถทราบข่าวสารข้าศึกตลอดเวลาและจะ

เป็นข้อมูลที่ผู้บังคับหน่วยใช้ประกอบการพิจารณาและตกลงใจ” (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ในเรื่องสามก๊กตอนนี้จะเห็นว่าขงเบ้งได้หาข่าวสารเพื่อเกาะข้าศึกตลอดเวลา โดยที่ขงเบ้งให้คนไปสืบข่าวทั้งทางฝ่ายโจโฉและฝ่ายซุนกวน ดังปรากฏในเรื่องสามก๊กว่า “อยู่มาวันหนึ่งขงเบ้งจึงว่าแก่เล่าปี่ว่า บัดนี้โจโฉคิดสระใหญ่ไว้สระหนึ่งชื่อว่าเหียนหมูตั้งอยู่ในเมืองก๊กจิ๋ว ซ่อมหัดทหารทั้งปวงให้ชำนาญในการเรือ เห็นจะยกไปตีเมืองกังตั๋งเป็นมั่นคงอยู่แล้ว ขอให้ท่านแต่งคนไปสืบดูราชการเมืองกังตั๋งว่าจะรู้จัดแจงบ้านเมืองพร้อมอยู่แล้วหรือหาไม่” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547) การที่ขงเบ้งสืบข่าวจากทั้งสองฝ่ายนั้นทำให้ขงเบ้งได้รู้ความเป็นไปของข้าศึก และเตรียมการให้พร้อมสำหรับการรบ ดังจะเห็นว่าขงเบ้งได้ให้เล่าปี่เกลี้ยกล่อมทหารให้มากขึ้น และฝึกทหารให้พร้อมรบอยู่เสมอ อันเป็นการปฏิบัติตามหลักการยุทธด้วยวิธีรุกเพื่อให้ได้เปรียบและดำรงการเกาะข้าศึก

5.2.2 คลีคลายสถานการณ์

“การปฏิบัติการรบด้วยวิธีรุกจะได้ผลดีที่สุดก็ต่อเมื่อเราทราบข่าวสารเกี่ยวกับข้าศึกและทราบขีดความสามารถของข้าศึกเป็นอย่างดีทันทีที่ปะทะกับข้าศึกเราจะต้องปฏิบัติการโดยฉับพลันเพื่อให้ทราบถึงกำลังและที่มั่นตั้งรับของข้าศึกจะช่วยให้ผู้บังคับหน่วยได้ข่าวสารที่ถูกต้องเป็นข้อมูลในการประมาณสถานการณ์อย่างต่อเนื่องและป้องกันมิให้ใช้กำลังส่วนใหญ่ก่อนเวลาอันสมควรถ้าข้าศึกมีอำนาจกำลังรบเทียบเท่ากับฝ่ายเราการคลีคลายสถานการณ์จะล้มเหลวผู้บังคับหน่วยจะไม่สามารถใช้หน่วยเข้าปฏิบัติการแตกหักได้และอาจจะถูกข้าศึกตอบโต้อย่างจู่โจมอีกด้วย” (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

เรื่องสามก๊กในตอนนี้จะเห็นว่าขงเบ้งได้มีการวางแผนไว้อย่างละเอียด ก่อนการสังการนั้นขงเบ้งได้สืบข่าวข้าศึกมาเป็นอย่างดี และสำรวจภูมิประเทศ

เพื่อใช้ในการรับศึกไว้แล้ว ดังจะเห็นจากการเลือกสมรภูมิทุ่งพบก้อง ซึ่งมีหนทางกันดารเดินทัพลำบาก ดังปรากฏในเรื่องสามก๊กว่า “ตำบลทุ่งพบก้องนอกเมืองซินเอี๋ยนี้เป็นที่ขอบกล มีเขาอีสันอยู่ข้างขวา ป่าอันหลิมอยู่ข้างซ้าย เห็นเราจะชุมนุมทหารไว้ได้”(เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547)เมื่อเลือกชัยภูมิในการชุมนุมโจมตีแล้ว ขงเบ้งจึงให้กวนอู เตียวหุยคุมทหารคนละพัน “ให้กวนอูยกไปตั้งชุมนุมอยู่ ณ เขาอีสัน ให้เตียวหุยไปตั้งชุมนุมอยู่ ณ ป่าอันหลิม” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547) และให้ตีกระหนาบเมื่อเห็นแสงเพลิงทางทิศใต้ ให้ตีตัดท้ายเผาเสบียงข้าศึก

การสังการของขงเบ้งนั้นแสดงให้เห็นการวางแผนอย่างรัดกุม ซึ่งขงเบ้งต้องศึกษาภูมิประเทศมาเป็นอย่างดีจนรู้ว่าจะต้องชุมกำลังไว้ที่ใดได้บ้าง นอกจากนี้ยังจะได้เห็นการนำความรู้ในการพยากรณ์อากาศเข้ามาใช้ในการรบครั้งแรกของขงเบ้งอีกด้วย เพราะในตอนนั้นขงเบ้ง “แต่งให้กวนเป้งกับเล่าสองตอง นายคุมทหารห้าร้อย มีคบเพลิงทุกตัวคน ให้ยกไปชุมนุมอยู่ ณ ชายทุ่งพบก้องแล้วกำหนดว่า ถ้าเห็นแสงหัวคันขกทหารมาถึงที่นั่นแล้วเวลายามหนึ่งให้จุดเพลิงขึ้น”(เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547)ซึ่งเวลายามหนึ่งนั้นเป็นเวลาที่เกิดลมพายุขึ้น ทำให้เพลิงที่จุดเผาทัพแฮหัวคันนั้นลุกลามอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้ทหารของแฮหัวคันแตกตื่น และไม่สามารถควบคุมทัพได้

จะเห็นได้ว่าการวางแผนของขงเบ้งนั้นเกิดจากการศึกษาภูมิประเทศและภูมิอากาศ รวมทั้งการประเมินขีดความสามารถของข้าศึกและเห็นว่ากองทัพของเล่าปี่นั้นมีกำลังทหารน้อย เมื่อเทียบกำลังทหารแล้วฝ่ายแฮหัวคันยกทัพมาสิบหมื่น ขณะที่เล่าปี่มีทหารเพียงแค่หมื่นเศษ เมื่ออำนาจกำลังรบเสียเปรียบข้าศึกเช่นนี้ ขงเบ้งจึงต้องใช้การจู่โจมอย่างรวดเร็ว และใช้ความได้เปรียบด้านภูมิประเทศ ประกอบกับสภาพอากาศในการจู่โจมข้าศึก จึงทำให้การยุทธด้วยวิธีรุกในครั้งนี้สำเร็จได้โดยแทบไม่สูญเสียกำลังพล

5.2.3 ขยายผลเมื่อทราบจุดอ่อนของข้าศึก

“ส่วนคำแนะนำกลยุทธ์จะต้องแสวงหาข้อได้เปรียบทางยุทธวิธีผู้บังคับหน่วยจะต้องพยายามหลีกเลี่ยงกำลังข้าศึกและทำการตอบโต้อย่างรวดเร็วเมื่อทราบจุดอ่อนของข้าศึกให้บรรลุผลสำเร็จเร็วขึ้นจุดอ่อนของข้าศึกนั้นอาจเกิดจากการวางกำลังผิดพลาด ขวัญต่ำการสนับสนุนไม่เพียงพอหรือยุทธวิธีผิดพลาดรวมทั้งจำนวนกำลังของข้าศึกที่เสียเปรียบฝ่ายเราด้วยการขยายผลกระทำได้นี้

- เมื่อทราบจุดอ่อนของข้าศึกผู้บังคับหน่วยเลือกใช้เครื่องมือทั้งมวลที่มีอยู่เข้าปฏิบัติการต่อข้าศึกโดยไม่ลังเลใจ

- การรวมอำนาจกำลังรบที่เหนือกว่าข้าศึกเข้าปฏิบัติการขยายผลเมื่อทราบจุดอ่อนของข้าศึกนั้นจะเป็นการนำเอาหลักการสงครามมาใช้ได้อย่างได้ผล”(กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

การยกทัพมาทำศึกของแฮหัวคันนั้น มีจุดอ่อนคือความประมาทของผู้นำคือแฮหัวคันนั่นเอง เพราะแฮหัวคันไม่เชื่อฟังคำเตือนของซิชิ เห็นว่าขงเบ้งนั้นอายุยังน้อย และไม่เคยทำศึกให้ปรากฏฝีมือมาก่อนจึงประมาทสติปัญญาของขงเบ้ง ในครั้งแรกที่แฮหัวคันรบกับจูถ่งแล้วจูถ่งแสร้งถอยหนี แฮหัวคันก็ไล่ตามโดยไม่กลัวว่าจะถูกชุมนุมโจมตี และเมื่อทัพเล่าปี่ยกมาหนุนทัพจูถ่ง แฮหัวคันเห็นกำลังทหารมีน้อยก็หัวเราะแล้วว่า “ขงเบ้งแต่งกองทัพข่มไว้จะนี้ ท่านเห็นแล้วหรือ นากลัวนักหนา เวลาวันนี้เราจะรีบยกไปเหยียบเมืองซินเอี๋ยเสียให้ได้ ถ้ามิได้เราไม่ขอกลับไปให้มหาอุปราชาเห็นหน้าเลย”(เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547)

ความประมาทของแฮหัวคันนั้นเป็นเหตุให้เกิดความผิดพลาดทางยุทธวิธี ซึ่งขงเบ้งย่อมรับรู้อยู่แล้วและเห็นว่านี่คือจุดอ่อนที่จะใช้ล่อให้ทัพแฮหัวคันนั้นเข้ามาในจุดที่ขงเบ้งเลือกให้เป็นสมรภูมิรบซึ่งจะทำให้ฝ่ายขงเบ้งเป็นฝ่ายได้เปรียบทางยุทธวิธี และเมื่อทราบ

จุดอ่อนของข้าศึกแล้ว ขงเบ้งจึงขยายผลด้วยการเป็นฝ่ายริเริ่ม และใช้การยุทธด้วยวิธีรุกโจมตีข้าศึกจากทั้งสี่ทิศ ทำให้ทหารของแฮหัวตุ้นแตกตื่นและคิดแต่จะหนีตายเพื่อเอาชีวิตรอดจากกองเพลิงที่โหมกระหน่ำ จนไม่มีขวัญและกำลังใจจะสู้รบ ในที่สุดทัพของแฮหัวตุ้นจึงเป็นฝ่ายพ่ายแพ้

5.2.4 ยึดและควบคุมภูมิภาคประเทศสำคัญ

“ความสำเร็จสมบูรณ์ในการรบด้วยวิธีรุกขึ้นอยู่กับ การเข้าควบคุมภูมิภาคประเทศสำคัญไว้แต่เนิ่น หรือทำให้ภูมิภาคสำคัญนั้น ไม่เกิดประโยชน์แก่ข้าศึกอย่างไรก็ดี การเข้าควบคุมภูมิภาคสำคัญจะมีประโยชน์ต่อการขยายผลเพื่อทำลายข้าศึกต่อไป” (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

จะเห็นว่าสามก๊กในตอนนั้น ขงเบ้งได้ศึกษาภูมิประเทศเป็นอย่างดี และอาศัยความได้เปรียบทางภูมิประเทศในการรุก โดยขงเบ้งได้ซุ่มทหารไว้ทั้งบนเขาเอี๋ย ในป่าอันหลิม และสองข้างที่ทัพแฮหัวตุ้นจะผ่านเข้ามา นับเป็นการควบคุมภูมิภาคสำคัญเพื่อให้ฝ่ายตนได้เปรียบข้าศึกในด้านยุทธวิธี อันจะมีประโยชน์ในการขยายผลทำลายทัพข้าศึกอีกด้วย

5.2.5 ครอบครองเป็นฝ่ายริเริ่ม

“การครอบครองเป็นฝ่ายริเริ่มนี้เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของผู้บังคับหน่วยในการรบด้วยวิธีรุกความริเริ่มนี้จะต้องนำมาใช้เสมอเช่นการใช้กำลังที่เหนือกว่าข้าศึกเข้าคุกคามหรือตอบโต้ข้าศึกใช้การโจมตีหรือขยายผลต่อจุดอ่อนของข้าศึกหรือปฏิบัติการที่ผิดพลาดของข้าศึก โดยเลือกเอาเวลาและตำบลปฏิบัติการที่ข้าศึกไม่คาดฝันไว้เมื่อเราสามารถหาหนทางริเริ่มได้ก่อนก็ต้องพยายามรักษาเอาไว้ตลอดเวลาเพราะถ้าสูญเสียไปแล้วก็ยากที่จะเอากลับคืนมาได้” (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

ขงเบ้งใช้วิธีการรุกโดยการครอบครองเป็นฝ่ายริเริ่ม เพราะการริเริ่มนั้นจะสามารถควบคุมสถานการณ์และขยายผลต่อจุดอ่อนของข้าศึกได้ดี เมื่อ

ยึดภูมิภาคประเทศสำคัญไว้ได้แล้ว ขงเบ้งจึงเลือกเวลาที่ได้คำนวณไว้แล้วว่าจะเกิดลมพายุฝน ซึ่งเมื่อจุดไฟในป่าแฉมแล้วไฟจะลุกลามไหม้กองทัพของข้าศึกและเสบียงทำให้ข้าศึกเกิดความแตกตื่น และลมที่โหมแรงนั้นก็ทำให้ไฟลุกลามยากจะดับ การริเริ่มโดยการเลือกชัยภูมิและเวลาในการรุกรังทำให้ฝ่ายขงเบ้งสามารถขยายผลจากการปฏิบัติที่ผิดพลาดของข้าศึกจนเป็นฝ่ายได้เปรียบในที่สุด

5.2.6 ลดความสามารถในการตอบโต้ของข้าศึก

“การลดขีดความสามารถของข้าศึกด้วยการขัดขวางการวางกำลังทางยุทธวิธีการดำเนินกลยุทธ์เป็นการแยกสนามรบด้วยการทำลายรบกวนการสนับสนุนการเพิ่มเติมกำลังของข้าศึกจะเป็นการลดขีดความสามารถของข้าศึกเป็นการลดอันตรายและเพิ่มพูนการระวังป้องกันให้แก่หน่วยทหารฝ่ายเราและจะช่วยให้ได้เปรียบในการรักษาความริเริ่มได้ด้วย” (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

การรบในสมัยสามก๊กนั้น กองเสบียงจะอยู่แนวหลัง การทำลายเสบียงฝ่ายข้าศึกได้ย่อมเป็นการตัดกำลังข้าศึกได้ดีที่สุด เพราะหากไม่มีเสบียงข้าศึกก็ไม่สามารถทำศึกต่อไปได้ ในสามก๊กตอนที่ทัพของแฮหัวตุ้นมีลิเตียนเป็นผู้คุมเสบียงอยู่กองหลัง ก็ถูกกวนอูยกทหารตีกระหนาบเข้ามา ลิเตียนสู้กวนอูไม่ได้ก็จับม้าหนี “ฝ่ายแฮหัวอันแลฮันโฮซึ่งอยู่ในกองหน้านั้น จับม้ารีบกลับลงมาหวังจะช่วยป้องกันรักษาเสบียงให้พ้นจากเพลิง พอพบเตียวหุยยกออกมาจากป่าอันหลิมก็เข้าสู้รบกัน เตียวหุยเอาทวนแทงแฮหัวอันตกม้าตาย ฮันโฮเห็นจะด้านทานมิได้ก็จับม้าหนี” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547)

จะเห็นว่าขงเบ้งนั้นได้วางแผนการรบให้มีการตีกองเสบียงของข้าศึก และจัดวางกำลังเพื่อทำลายการสนับสนุนการเข้าช่วยเหลือกองเสบียงของทัพข้าศึกไว้แล้ว ทำให้กองเสบียงถูกเผา และตัดกำลังข้าศึกไม่ให้ทำศึกต่อไปได้อีก

5.2.7 การรुकืบหน้าด้วยการยิงและการดำเนินกลยุทธ์

“หน่วยกำลังทางบกจะทำการเข้าตีด้วยการใช้การยิงและการดำเนินกลยุทธ์ผสมผสานกันเพื่อให้เกิดอำนาจกำลังรบสูงสุดและเข้าโจมตีต่อที่หมายได้อย่างรุนแรงสิ่งเหล่านี้จะนำมาใช้ในการจัดหน่วยให้เป็นส่วนยิงสนับสนุนและส่วนดำเนินกลยุทธ์ซึ่งกำลังทั้งสองส่วนนี้ย่อมมีการฝึกแตกต่างกันภารกิจของส่วนยิงสนับสนุนคือลดขีดความสามารถของข้าศึกที่จะขัดขวางต่อการเคลื่อนที่ของส่วนดำเนินกลยุทธ์ทำลายข้าศึกตามขีดความสามารถของอาวุธแต่ละชนิด ส่วนภารกิจของส่วนดำเนินกลยุทธ์คือเข้าประชิดข้าศึกทำลายข้าศึกและจับข้าศึกเป็นเชลย”(กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

การรบในสมัยสามก๊กนั้นยังมีอาวุธที่ใช้ในระยะไกล เช่น ธนู เกาทัณฑ์ และอาวุธที่ใช้ในระยะประชิดเช่น ทวน ดาบ ง้าว กระบี่ ดังนั้นส่วนยิงสนับสนุนจึงมีเพียงพลธนูที่ทำหน้าที่ยิงสนับสนุนเพื่อลดขีดความสามารถของข้าศึก เพื่อให้ส่วนดำเนินกลยุทธ์เข้าประชิดและทำลายข้าศึกได้ สำหรับสามก๊กในตอนนั้นขงเบ้งได้ข่มทหารไว้และโจมตีข้าศึกในระยะประชิด ดังนั้นหน้าที่ของส่วนยิงสนับสนุนจึงเป็นการยิงธนูเพลิงหรือการขว้างคบเพลิงเพื่อเผากองเสบียงของข้าศึก เพื่อให้เกิดความแตกตื่น และสนับสนุนส่วนดำเนินกลยุทธ์ในการเข้าทำลายข้าศึก

5.2.8 คำนวณความหนุนเนื่องในการเข้าตี

“ในการเข้าตีจะต้องคำนวณความหนุนเนื่องเข้าไว้จนกระทั่งยึดที่หมายได้ความอ่อนตัวและความรวดเร็วในการใช้กำลังรบเป็นสิ่งสำคัญผู้บังคับหน่วยจะต้องพยายามเข้ายึดที่หมายให้ได้โดยใช้เวลาน้อยที่สุดการกดดันข้าศึกที่อ่อนแอกว่าทั้งกลางวันและกลางคืนจะทำให้ข้าศึกหมดโอกาสซ่อนตัวหรือใช้ความริเริ่มได้ถ้าฝ่ายเข้าตีสูญเสียน้ำหนักการเข้าตีโดยการเข้าตีไม่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องแล้วผลสำเร็จก็จะซาลงไปและการเข้าตีก็จะไม่รู้จบสิ้นซึ่งจะเป็น

สาเหตุให้ฝ่ายเข้าตีสูญเสียอย่างมาก” (กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

สามก๊กในตอนนี้จะเห็นว่าขงเบ้งให้ข่มโจมตีและให้เข้าตีในเวลากลางคืน อีกทั้งมีการโจมตีที่รวดเร็วรุนแรง ทั้งจุดไฟเผาทัพข้าศึก และล้อมตีจากทุกทิศทางทำให้ข้าศึกแตกตื่น และหมดโอกาสเป็นฝ่ายริเริ่ม จึงทำให้ฝ่ายขงเบ้งทำลายทัพแฮหัวตุ้นได้ภายในคืนนั้นเอง

5.2.9 รวมอำนาจกำลังรบที่เหนือกว่ามด้าบและเวลาที่ทำการรบแตกหัก

“ความสำเร็จในการรบด้วยวิธีรุกจะสมบูรณ์ด้วยการรวมอำนาจกำลังรบที่เหนือกว่าไว้มด้าบและเวลาที่จะทำการรบแตกหักและด้วยความรวดเร็วทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้กำลังรบนี้เข้าทำลายข้าศึกได้ในการเข้าตีมีภารกิจหลักที่จะปฏิบัติอยู่ประการคือ 1) สร้างข้าศึกให้อยู่ภายในที่มั่น 2) ทำการสู้รบเพื่อให้ได้เปรียบข้าศึก 3) เข้าโจมตีข้าศึกด้วยกำลังที่เหนือกว่ามด้าบและเวลาที่จะทำการรบแตกหักเพื่อทำลายข้าศึก”(กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

ในเรื่องสามก๊กตอน นี้ ขงเบ้งใช้ความได้เปรียบทางภูมิประเทศมาเป็นปัจจัยในการตั้งข้าศึกให้อยู่ในที่มั่น และใช้การจุดไฟเผาทัพเสบียงข้าศึกเพื่อให้ข้าศึกเกิดความแตกตื่นหนีตายจากกองเพลิง จนเหยียบกันตายเป็นจำนวนมาก และขงเบ้งยังเข้าโจมตีทั้งสี่ทิศทาง อันเป็นการรวบรวมอำนาจกำลังรบที่เหนือกว่ามาใช้ในด้าบและเวลาที่จะทำการรบแตกหัก ประกอบกับใช้ความเร็วในการโจมตี ทำให้ทัพของแฮหัวตุ้นไม่ทันได้ตั้งตัวจึงถูกกลของขงเบ้งในที่สุด

5.2.10 ขยายผลแห่งความสำเร็จ

“ผู้บังคับหน่วยจะต้องใช้ความริเริ่มฉวยโอกาสจากข่าวสารที่ได้มาในการเข้าตีจะต้องขยายผลต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นทันทีถ้าการเข้าตีนั้นต้องชะงักช้าลงในส่วนใดของเข้าปฏิบัติการจะต้องย้ายน้ำหนักของการเข้าตีไปยังพื้นที่ที่มีโอกาสเข้าตีได้สำเร็จมากที่สุดการขยายผลแห่งความสำเร็จในการรบ

จะต้องรวมอำนาจกำลังรบทั้งมวลทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนให้มากที่สุดเท่าที่สามารถทำได้การปฏิบัติให้ได้ผลดีจะต้องใช้หน่วยขยายผลที่มีความเข้มแข็งและมีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนที่”(กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

ในสามก๊กตอนนี้จะเห็นว่าเมื่อขงเบ้งได้รวบรวมอำนาจกำลังรบที่เหนือกว่าเพื่อเข้าโจมตีในเวลาและตำบลที่จะทำการรบแตกหักเรียบร้อยแล้ว ก็ได้ขยายผลแห่งความสำเร็จด้วยการปฏิบัติการที่รวดเร็วรุนแรง การใช้อำนาจกำลังรบนั้นมีทั้งกำลังรบที่มีตัวตน คือ หน่วยทหาร และกำลังรบที่ไม่มีตัวตน ได้แก่ ลมพายุฝนที่ขงเบ้งคำนวณไว้แล้วว่าจะเกิดขึ้นเวลายามหนึ่ง อันเป็นเวลาที่จะขงเบ้งกำหนดให้เข้าตีข้าศึก และไฟที่ใช้เผาทัพเสบียงของแฮหัวตุ้น การผสมผสานอำนาจกำลังรบเพื่อให้ได้เปรียบข้าศึกนี้ทำให้สามารถขยายผลแห่งความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

5.2.11 จัดการระวังป้องกันและความมั่นคงแก่หน่วย

“การระวังป้องกันนั้นมีความสำคัญและจำเป็นไม่ว่าหน่วยจะอยู่ในพื้นที่พักแรมในรูปขบวนเดินหรือในรูปขบวนทำการรบผู้บังคับหน่วยทุกระดับจะต้องรับผิดชอบในการจัดการระวังป้องกันหน่วยของตนโดยไม่คำนึงว่าหน่วยอื่นจะจัดการระวังป้องกันหรือไม่ก็ตามผู้บังคับหน่วยทุกระดับจะต้องรับผิดชอบกำหนดมาตรการที่จำเป็นขึ้นเพื่อป้องกันหน่วยของตนมิให้ถูกข้าศึกโจมตีและเพื่อให้มีความมั่นคงภายในหน่วยการระวังป้องกันจะได้ผลนั้นต้องทราบถึงภัยคุกคามของข้าศึกฝ่ายเรามีเวลาและพื้นที่เพียงพอที่จะดำเนินกลยุทธ์ตอบโต้การคุกคามนั้น”(กองวิชาเหล่ากำลังรบ, 2557)

ในเรื่องสามก๊กตอนนี้จะเห็นว่าขงเบ้งได้จัดการระวังป้องกันไว้ดังนี้ 1) เมื่อวางแผนให้แม่ทัพนายกองไปรบที่ตำบลทุ่งพกบ้องเรียบร้อยแล้ว ขงเบ้งก็อยู่รักษาเมืองซินเอี๋ย เป็นการป้องกันรักษาที่มั่นไว้ให้มีความมั่นคง หากมีข้าศึกมาล้อมตีเมืองจะได้คิดป้องกัน

ได้ทันทั่วทั้ง 2) เมื่อการรบเสร็จสิ้นแล้ว ขงเบ้งก็ให้เตรียมการเพื่อรับศึกครั้งต่อไป ดังที่ขงเบ้งได้กล่าวแก่เล่าปี่ว่า “ท่านมีชัยแก่แฮหัวตุ้นครั้งนี้ ท่านอย่าเพ่อยินดีก่อน เห็นว่าโจโฉจะยกกองทัพมาตอบแทนแก่แผ่นดินท่านเป็นมั่นคง เล่าปี่จึงถามว่า ถ้าเช่นนั้นท่านจะคิดประการใดเล่า ขงเบ้งจึงว่า ซึ่งข้าพเจ้าจะคิดอ่านต่อสู่โจโฉนั้นพอจะได้อยู่ แต่มาเห็นว่าเมืองซินเอี๋ยนี้กับแคว้นก จะคิดอ่านผ่อนปรนยาก บัดนี้เล่าเปียวก็ป่วยหนักอยู่แต่ก่อนก็ได้อนุญาตว่าจะให้เมืองเกงจิ๋วแก่ท่าน ครั้งนี้ได้ทั่วทั้งที่อยู่แล้ว แม้ท่านยกไปเมืองเกงจิ๋ว ถึงมาครว่าโจโฉจะยกกองทัพมา ก็จะคิดอ่านผ่อนผันทำการรบพุ่งได้ถนัด เพราะเมืองเกงจิ๋วกว้างขวางเป็นเมืองใหญ่”(เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547)การระวังป้องกันของขงเบ้งนี้ หากเล่าปี่เชื่อและปฏิบัติตามก็น่าจะสามารถรักษาเมืองเกงจิ๋ว และสู้กับทัพของโจโฉที่จะยกมาได้ แต่เล่าปี่เห็นว่าเล่าเปียวมีบุญคุณกับตน และเกรงคนจะครหาว่าเป็นคนไม่รู้คุณคน เล่าปี่จึงไม่ยอมทำตามที่ขงเบ้งแนะนำ เป็นเหตุให้ต้องทิ้งเมืองหนัทัพ โจโฉในเวลาต่อมา

6.บทสรุป

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุกในวรรณกรรมสามก๊ก2) เพื่อนำสถานการณ์ในวรรณกรรมสามก๊กมาเป็นตัวอย่างการใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุก3) เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจหลักการยุทธด้วยวิธีรุกและวรรณกรรมสามก๊กมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยพบว่าการทำสงครามในศึกครั้งแรกของขงเบ้งที่ทุ่งพกบ้องนั้นมีการใช้หลักการยุทธด้วยวิธีรุกที่สอดคล้องหลักการยุทธด้วยวิธีรุกในเอกสารการสอนวิชายุทธวิธีทหารราบระดับหมู่ อันได้แก่ 1) ให้ได้เปรียบ และการดำรงการเกาะ2) คลี่คลายสถานการณ์3) ขยายผลเมื่อทราบจุดอ่อนของข้าศึก4) ยึดและควบคุมภูมิประเทศสำคัญ5) ครองความเป็นฝ่าย

ริเริ่ม6)ลดความสามารถในการตอบโต้ของข้าศึก7)การรุกรบหน้าด้วยการยิงและการดำเนินกลยุทธ์8)ดำรงความหนุนเนื่องในการเข้าตี9)รวมอำนาจกำลังรบที่เหนือกว่าตามเวลาและเวลาที่จะทำการรบแตกหัก10)ขยายผลแห่งความสำเร็จ11)จัดการระวังป้องกันและความมั่นคงแก่หน่วย

การวางแผนของขงเบ้งที่สอดคล้องกับหลักการยุทธด้วยวิธีรุกทำให้ฝ่ายของขงเบ้งชนะศึกในครั้งนี้ และการชนะศึกทั้งที่กองทัพฝ่ายเล่าปี่นั้นมีกำลังทหารน้อยกว่ากองทัพของแฮหัวตุ้นเกือบสิบเท่า แสดงให้เห็นว่าการวางแผนที่ดีนั้นสามารถลดข้อเสียเปรียบด้านจำนวนทหารได้ และการใช้ภูมิประเทศและภูมิอากาศให้เป็นประโยชน์ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการรบเช่นกัน การวางแผนการรบครั้งแรกของขงเบ้งนี้จึงทำให้ขงเบ้งเป็นที่เคารพของขุนศึกฝ่ายเล่าปี่ และเป็นที่เกรงขามของศัตรู นอกจากนี้การศึกษาวรรณกรรมสามก๊กในตอนนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการยุทธในสามก๊กนั้นมีวิธีคิดที่สอดคล้องกับหลักการอันเป็นสากล การอ่านวรรณกรรมสามก๊กจึงทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจหลักการยุทธด้วยวิธีรุกได้ดียิ่งขึ้น และเข้าใจในวรรณกรรมสามก๊กมากยิ่งขึ้นอีกด้วย สามก๊กจึงเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าทั้งในด้านวรรณศิลป์และคุณค่าในฐานะตำราพิชัยสงครามที่อุดมด้วยความคิดและยุทธวิธีในการรบ

7. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณร.อ.ดร.อภิเชษมนเทียรวิเชียรฉายที่กรุณาตรวจทานบทคัดย่อภาษาอังกฤษให้แก่ผู้วิจัยและขอขอบพระคุณโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าสถานที่จุดประกายความคิดและแรงบันดาลใจในการวิจัยครั้งนี้

8. เอกสารอ้างอิง

กองวิชาเหล่ากำลังรบ, ส่วนวิชาทหาร, โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. (2557). เอกสาร

ประกอบการสอนวิชาหลักพื้นฐานการรบของทหารราบและทหารม้า (MS 1002) นครนายก: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.

กองวิชาประวัติศาสตร์การสงคราม, ส่วนวิชาทหาร, โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. (2557). เอกสารประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์การสงครามสากล (MS 3002) นครนายก: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.

เจ้าพระยาพระคลัง (หน). (2547). สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน). พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า